

**SONSUZ DÜŞLER
LABİRENTİ**

Sümeyye Özgen: 1990 yılında Ordu'da doğdu. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezun oldu. Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalında yüksek lisans öğrenimini tamamladı. Bir kamu kurumunda editör olarak çalışmaktadır.

SONSUZ DÜŞLER LABİRENTİ

Sümeyye Özgen

İÇİNDEKİLER

Suya Damlayan Su Gibi /	9
Senden Geriye Kalır Yitirdiklerin /	15
Rengin Ölümü /	21
Ve Akıl Ermez Bir Büyünün Gücüyle Çiçek Çiçek Açar Yüreğin /	25
Zaman ve Anılar; Madalyonun İki Yüzü /	31
Gölgeler Krallığında Ezelî Mağlup /	37
Beklemek; Yarımlık Hissi ve Tüm Olasılıklara İnanmak /	43
Ve Şiir O Eski Güldür; Kızıl, Sarı Yaban Gülü, Yaprak Yaprak Açaduran Başlangıçtan Beri /	49
Kendinin Gölgesi Yahut Gizemli Bir Maske /	53
Kendini Perdesiz Görmek, Yaşamaktır /	59
Tanrı'm! Sen, Değişik Eylemlerin Temel Düğümüsün /	65
Köklerinden Koparılmış Düşünselliğin Şairi /	69
Gerçek Sanatçı, Kendi Bağrından Şaheserler Yaratır /	77
Sen ki Güzelliği Hep Yalınlarda Aradın /	83
İşğa, Gölgeye ve Gün Batımına Dair /	89
Vakti Yok Artık Kimsenin Günümüzde, Ateş Başında Oturup Toprak Pişirmeye /	95
Yitirilmiş Bir Cennet Ülkesi, Oblomovka /	101
Pencereyi Açın, Biraz Daha Işık Girsin /	109
Ve İnsan, Tek ve Aynı Rolü /	115

ÖN SÖZ

Şüphesiz çok şey söylenmiştir edebiyat üzerine. Edebiyata, insanoğlunun varlığıyla vücut bulan, zamanın içinde ve bizatihi zamanla birlikte bir nehir gibi akan edebiyata dair sayısız tanım yapılmıştır. “Dünya edebiyatını bir çeşit orman olarak tasavvur ediyorum, demek istediğim karmaşık ve bizi de karmaşanın içine alan, sürekli büyüyen bir orman. Malum labirent imajımla ifade edecek olursak, evet yaşayan bir labirent, değil mi?” der, örneğin Borges. Karmaşık ve sürekli büyüyen büyülü bir ormana benzetir edebiyatı. Ve kendi anlatı dünyasında hayretin ve şaşkınlığın temsili olan “labirent” ama “yaşayan bir labirent” metaforuyla sembolize eder. Yaşayan bir labirent... Bana kalırsa gök kubbe altında geçmişten bugüne var olmuş ve var olmaya devam edecek edebiyata dair en güzel tanımlamadır bu. Zira zamanın hiç bilmediğimiz bir boğumunda, o geniş yeşil düzlüklerde koyunlarını otlatırken kendince şiirler mırıldanan, hiç adını bilmediğimiz o çoban da “yaşayan bir labirentin” kıvrımlarında gezinmekte değil midir aslında? Karanlık gecelerde mum ışığında kitabını yazarken gözlerini yitiren o yazar “yaşayan bir labirentin” duvar taşlarını elleriyle yoklayarak yürümez mi onun sokaklarında hâlâ? *Binbir Gece Masalları*’nın o kayıp yazarı biz bilmesek bile yaşayan bir labirentin içinde gizlice dolaşmaya devam etmez mi? Şeyh Galip, Fuzuli, Filibeli Ahmet Hilmi, Oğuz Atay, Dante, Cervantes, Dostoyevski... Ve henüz bilmediğimiz, tanımadığımız, adlarını buraya sığdıramadığımız binlercesi, karşılaşmazlar mı birbirleriyle o yaşayan labirentin içinde dolaşırken? Söyleş-

mezler mi birbirleriyle? Edebiyatı yaşayan bir labirent hâline getiren, onu canlı kılan şey biraz da geçmişte yaşamış, bugünde yaşayan ve gelecekte yaşayacak olan edebiyatçıların çoğalarak artan kalp atışları değil midir? Elbette her yazar kendi iç dünyasında yaşar, kendi patikalarına sapar, kendi dilini ve kendine ait o küçük anlatı dünyasının mitolojisini oluşturur. İşte bu küçük mitolojiler yahut küçük patikalar, o yaşayan labirentin insanoğlu yaşadıkça hiçbir zaman tamamlanmayacak olan, sonsuza uzayan büyüdü kıvrımlarıdır.

Bu kitap geçen birkaç yıl içinde yazılmış denemelerin toplamıdır. Denemelerin tümünün konusu, yaşayan bu labirentin sonsuz kıvrımlarında dolaşmak, edebiyatı var eden yazarlarla o labirentin patikalarında karşılaşmak, onların küçük mitolojilerine yakından bakabilmek, onlarla söyleşebilmek, derin sohbetlere dalabilmek belki de kalp atışlarını daha yakından duyabilmek niyetiyle kişisel bir merakla o büyüdü ormana, o yaşayan labirentte dalmaktan ibarettir. Kitabın adı da orada karşılaşmaktan ve söyleşmekten sonsuz bahtiyar olduğum aynalar, labirentler yani ki bütün muhayyel şeyler dünyasının yazarı Borges'in bir öyküsünden esinlenilerek konulmuş ve ona ithaf edilmiştir.

Beni yaşayan labirentin, o büyüdü dünyanın içine dalmaya daima teşvik eden ve yüreklendiren Emin Gürdamur'a sonsuz teşekkürle...

Sümeyye Özgen, Ankara, 2025

SUYA DAMLAYAN SU GİBİ

*...sonsuz ufaklıkta, ışıltılı bir labirent düşledim:
ortasında bir su testisi duruyordu;
ellerim neredeyse testiye dokunacaktı...
J. L. Borges*

Bir kaplan denmekle onu doğuran ana, ona yem olan geyik, o geyiğin yediği ot, otu büyüten toprak, toprağı yeşerten yağmur da denmiştir aslında. Dünya, bütün sözcüklerin aslını içinde toplayan kusursuz, eksiksiz tanrısal bir sözdür. Dünya, o sonsuz olgular zinciri. Sonsuz ışıltılı aynalar koridoru. Uyanıklığa değil her seferinde birbiriyle sarmalanmış başka başka düşlere uyan-dığımız sonsuz düşler labirenti. Çözümü içinde saklı muamma-larla dolu bir labirent ki en gösterişsiz hayatların bile ürkütür giriftliği. Dünya, kimi zaman çatallanan yollarında ruhlarımızın yolunu kaybettiği kimi zamansa kendini kaybetmenin kendini bulmaya, deliliğin azizliğe en yakın olduğu yer. Dünya, belki gözlerimizin göremediği, anlayamadığımız ama her yerde aynı anda işleyen ulu bir çark. Gelecek, şimdi, geçmiş... ne varsa iç içe biçim verir ona; geyik de o toplam dokunun ipliklerinden biridir, kaplan da. Dünyadaki bu sonsuz çarkı gözlemleyenin, bahtla yahut bahtsızlıkla sınırlı değildir artık düşünceleri. Biz ki kader deriz bu iç içe geçmiş binlerce nedenin sonsuz akışına ve gitgide şaşkınlığa uğratar bizi yazgımızın biçimlenişi. Size dünya, hayat ve her şey karşısında kafası bir hayli karışmış ama yine de kendini düşüncenin getirdiği o karmaşık tada bırakmış bir

adamdan bahsedeceğim şimdi, işi gücü hayaller örmek olan bir dokuyucudan; Jorge Luis Borges'ten.

Derler ki insan dünyada bir düşün içindedir, öldüğünde uyanır. Yaşamak ve düş görmek arasında pek de fark yoktur. Öyleyse Borges dünyanın pırıltilı imajlarından, ışıklarından ve renklerinden sıyrılmış; düşlerin ve hayallerin hüküm sürdüğü muhayyel şeyler dünyasında yaşayan bir düş işçisidir. Bir evin karanlık köşesinde sözcükleri ağ gibi örer de ördüğü ağlara ilk önce kendisi takılır. Bütün öyküleri onun düşlerinden izler taşır bu yüzden, kahramanlarının sonsuz kumlara düşen gölgesinde daima onun sureti vardır. Sanırım tek bir karakter yarattım o da benim; kendimi farklı hâllerde tahayyül ediyorum,¹ der bu yüzden. Bütün yazdıkları içlerinden geçen gizli bir patikayla bağlanır birbirine ve Borges elinde bastonuyla, görmeyen gözleriyle bu gizli patikada tıkırtılarla yürüyüp gider. Öyküleri hayat denen o büyük düşün içinde çoğalan düşlerinin, yaşayabileceği hâlde yaşamadığı farklı hayatların ve temennilerinin yansıması yahut pek çok gölgesidir. Zaten farkında olmasa bile her yazar mutlaka kendi ördüğü ağlara takılır ona göre, bundan kaçış yoktur. Bir vakitler çok büyük bir resme başlayan adam hakkında bir hikâye yazarak anlatır bunu. Tepeler vardır resimde, atlar, nehirler, balıklar, ormanlar, kuleler, insanlar ve envaiçeşit şey. Ve sonra o an geldiğinde, yaşam düşünden uyanma yani ölüm vakti geldiğinde, adam aslında kendi resmini yaptığını anlamıştır. Oysa Borges, bu âmâ ressam, henüz yazmaya yeni başladığında bile kendi hayatının resmini yaptığının farkındadır. Zira yazdığı her şeyin sonunda elinde kalan, çocukluğundan beri zihnine kazınan karmaşık düşler ve hatıralardır.

Bir düşün gerçekliği nedir? Emin olunabilir mi düşün gerçekliğinden? Çözülebilir mi sürekli daha karmaşık bir hâl alan düşlerdeki gerçekliğin düğümü? Yaşam ve düş görmek arasında pek de fark yoksa şayet, her düş başka bir düşünle sarmalanmışken,

¹ Richard Burgin, *Borges'le Söyleşiler*, Çev. Hatice Esra Mescioğlu, Paradigma Yay., İstanbul: 2009, s. 229.

her şey başka bir şeyin gizi, en küçük şeyler bile geçmişin gizli aynası iken, iç içe geçmiş binlerce nedenin sonsuz akışı içerisinden bizi daha doğru bir sonuca ulaştıracak olan düşü yahut ihtimali seçebilir miyiz? Bunları hayatı boyunca sorgular Borges. Cevap aramak için değil soruların doğurduğu yeni sorulardan, gizemden, meraktan ve kafa karışıklığının düşüncede bıraktığı o tuhaf tattan keyif aldığı için.

Onun için asıl muamma ise düşleri yani hayatı mümkün kılan zamandır. Zaman asla çözüm getirilemeyecek en temel bilmece. Zaman, gerçeğin sonsuz olmaya yatkın sonuçlarını içeren bir sarmal, nedenlerle sonuçların birbirini doğuran engin ve kendine özgü o karmaşık sıralaması. Zaman, her insanın kendi labirenti, çatallanan yollarında kimi zaman ruhunu kaybettiği. Bunca garip, yorucu gezip dolaşmama karşın kendimin ve başkasının zamanının labirentini bir türlü çözemedim, der Borges bir şiirinde. Ama zaman labirentini sorgulamak bir yönüyle zamansız olanı keşfetmektir onun için; günlük hayatın içine sıkışıp kalmamanın, muhayyilesini kullanmayı öğrenerek her yerde hatta sonsuzlukta olabilmenin mümkünliğini hissetmektir. Onu fantastik olana yönelten şey ya da fantastik olan hakkında yazarken yapmak istediği şey, bir düş olan hayatın içinde gerçek ve zamansız olana yaklaşabilmektir. Bunu da değişen zamana ve şartlara rağmen değişmeyecek olan zamansız sembollere tutunarak yapar Borges: Zayıflayan gözlerini bürüyen kül rengi siste onu terk etmeyen tek renk olan o altın renk; daha çocukken cazibesine kapıldığı, otlaklara, sürülere ürkü salan, deliliğin ya da azizliğin ilk veçhesi kaplanlar... Gümüş ışıltılarıyla geceyi ikiye bölen, bu utangaç ve mütereddit adamın hiçbir zaman sahip olamadığı ama içten içe kutsadığı, çıkarsız cesareti temsil eden hançerler... Alacakaranlıkta, geceleri, gündüzleri ne zaman ona baksa hangi yaşlı yüzün sessizce kendisine baktığını bilemediği, çift izlenimi uyandıran garip aynalar... Ve en önemlisi yaşamı boyunca dünyadaki tekinsiz hayata karşı şaşkınlığını, hayretini, kafa karışıklığını bir kalıba döküp dondurduğu çıkışsız, girift labirentler...

Çatallanan yollarıyla, çoğalan bilinmezleriyle akli başında hiçbir insanın içine girmeye cesaret edemeyeceği kadar dolambaçlı, girenlerin de yollarını kaybedecekleri kadar ince tuzaklarla dolu bir yer dünya. İnsanın kimi zaman korkusunu kimi zaman da ıstırabını duyduğu bir esrar. Borges dünyadaki hâlini, “Kendi varoluşum, insan bedeninde var olmam, bu gözlerle bakıp bu kulaklarla duymam ve işte böyle şeyler beni şaşırtıyor. Belki yazdığım her şey bir metafordan, temeldeki şaşkınlık temasının çeşitlemesinden ibarettir. ...sürekli şaşkın vaziyette olduğumu, şaşkınlığım için bir dayanak bulmaya çalıştığımı hissetmişsinizdir.”² diyerek özetler. Ona göre insanın bu esrarlı dünyada yaşadığı şaşkınlığın en bariz sembolü, insanları şaşırtmak üzere kurulmuş bir yapı olan labirenttir. Dünya labirentin ta kendisi, bizler ise çoğu zaman kendisine bu labirent içinde yeni labirentler yapan, hatta yürürken labirentler çizen uykulu, ter toz içindeki insanlarız.

Eserlerinin en temel sembolü olan labirent henüz çocukken gördüğü bir gravürden yerleşir Borges’in düşlerine. Bu, daire biçiminde ve etrafında palmiye ağaçları olan bir labirenttir. Eğer dikkatlice bakarsam, yakından bakarsam merkezindeki canavarı görebilirim diye düşünmüştüm ve her nasılsa gravürden korkmuştum, çünkü canavarın kitaptan fırlamasından korkuyordum, der o günü anımsarken. Labirentin merkezindeki o canavarın kükreyişi ve kumdaki ayak izleri hayatı boyunca zihnindedir. Büyüdüğünde bu hatırasının üzerine iki sone yazar. İlkinde, taşlı tozlu koridorlarda yolunu bulmaya çalışan bir adam vardır. Adam önce karanlıkta uzaktan gelen bir kükreme duyar, sonra kumdaki ayak izlerini fark eder ve bilir ki bunlar canavarın ayak izleridir. Canavar onun peşinde, bir anlamda o da canavarın peşindedir. Canavarın istediği şey adamı parçalayıp yutmak, adamın tek istediği şeyse gezmeye devam etmektir. İkinci sonede daha farklı bir fikre yer verir; bu, canavarın olmadığı bir labirentte adamın sonsuza dek dolaşmasıdır. Peki, asıl ürkütücü

² Richard Burgin, *Age*, s. 244.

olan, canavarın olduğu bir labirentte korkuyla gezmek midir yoksa canavarın olmadığı bir labirentte sonsuza kadar başıboş dolaşmak mı? İnsanı gerçekten korkutacak şey, der Borges, belki de merkezinde canavarın yaşamadığı bir labirenttir. Labirenti anlamlı kılan şey merkezindeki canavardır, zira bir şey feci ise anlamsız olduğu için öyledir.

Bir tür bilinçli hayal kurma olarak tanımladığı hikâye yazmayı, onu tasarlarken uykuyla uyanıklık arasında pek bir fark yoktur, aynı şeydir ikisi de dediği şiiri ve dahası düşlerle ayrı şeyler olduğunu sanmıyorum, dediği edebiyatı da labirent metaforuyla sembolize eder Borges: “Dünya edebiyatını bir çeşit orman olarak tasavvur ediyorum, demek istediğim karmaşık ve bizi de karmaşanın içine alıyor ama büyüyor. Malum labirent imajımla ifade edecek olursak, evet yaşayan bir labirent, değil mi?”³ Edebiyat, geçmişten bugüne bütün yazarların ve şairlerin içinde gezinip durduğu yaşayan bir labirent ve bu labirent akraba kılar bütün şair ve yazarları. Hepsinin birbiriyle karşılaşma ihtimali vardır, aslında hepsi aynı hikâyeleri her seferinde biraz daha farklı olarak defalarca kez anlatmaktadır. Borges bu labirentin içinde gezinirken Shakespeare ile de karşılaşır İbn Rüşd’le de. *Binbir Gece Masalları*’na da rastlar *İlahi Komedya*’ya da. İnsanlığın yarattığı tüm sanat yapıtlarını yazdıklarında buluşturur, okurunu dev bir labirentin içinde yahut yolları durmadan çatallanan bir bahçede gezdirir. Borges’e göre yaşayan bu büyük labirentte metinler binlerce yıldır birbiriyle konuşmakta birbirlerine ayna olmaktadır. Bu yüzden, aslında Borges edebiyat tarihi veya okumanın tarihi dediğimiz şeye yeni hiçbir şey getirmez, der Manguel: “Edebiyat tarihimizde uzun zaman önce yapılmış keşifleri ve yenilikleri alır, yeniden aktarır, bunları yeniden keşfetmemizi sağlar, farklı kombinasyonlarda yeniden kullanır. Borges’e dek edebiyat okurların girip çıktığı adalardan müteşekkildi; okurlar bir adayı dolaşüyor sonra oradan ayrılıp başka bir adayı keşfetmeye çıkıyordu. Bu adaların hepsinin aynı topraklara ait olduğunu bize Borges

³ Richard Burgin, *Age*, s. 22.

gösterdi. Bunu yapmak için eski bir metaforu kullanıyordu; hem yazdığımız hem de yazıldığımız kitap olarak dünya.”⁴ Borges ise bunu, zannediyorum evrenin ahlaki bir amacı veya entelektüel bir amacı var ama bunun ne olduğunu bilmiyorum; bildiğim, önemsiz hikâyeler yazarak bu amacın gerçekleşmesi için kendimce bir çaba gösterdiğim, diyerek açıklar.

Zaman bir labirenttir. Gelecek, şimdi, geçmiş ne varsa iç içe biçim verirler ona ve her birimiz o toplam dokunun ipliklerinden biriyiz. Her insanın zamanı kendi labirentidir, her insanın labirentinin merkezindeki canavar kendi düşlerinden beslenir. Borges’in labirentinin merkezindeki canavarsa ölümdür. Onu bu labirentin içinde sonsuza dek dolaşmaktan kurtaracak olan, bu labirenti onun için anlamlı kılan şey ölümdür. O canavarla karşılaşmayı, hepimizi bulacak o unutulmuş, bellekten ve yaşamanın yükünden kurtaran o arındırıcı düşü, ölümü, “bir uykuyu bekler gibi bekliyorum” diyerek hasretle bekler Borges. Ölümün açlığını çeker âdeta ve bir öyküsünde kendisini bu sonsuz labirentten kurtaracak ölümünü şöyle anlatır: “...dostsuz, yapayalnız yaşadı; her şeyi seviyordu her şeyi vardı ama belli bir uzaklıkta, aynanın öbür yüzündeymiş gibi; sonunda öldü ve soluk gölgesi kayıplara karıştı, suya damlayan su gibi.”⁵

⁴ Alberto Manguel, “Borges Okura İtibarını Geri Verdi”, *Notos*, Çev. Oğuz Tecimen, S. 54, s. 36.

⁵ Jorge Luis Borges, *Alef*, Çev. Tomris Uyar, Peral Bayaz Charum, Fatih Özgüven, Fatma Akerson, İletişim Yay., İstanbul: 2015, s. 110.

SENDEN GERİYE KALIR YİTİRDİKLERİN

Tanrı'm, hiçbir şey olmama imkân ver.

Simone Weil

Hiç kimseyi ayırıp seçmeden ısıttığını görüyorduk güneşin. Ve yağmurun herkes için indiğini. Sen ordaydın. Kimsenin fark etmediği bir yıldız ışığını yitiriyordu gökyüzünde, soğuyordu yavaş yavaş ve güzeldi hâlâ, çünkü sen oradaydın. Çayırın, denizlerin, dağların manzarasında, tan ağarırken tabiatın sessizliğinde, rüzgârın fısıltısında, önümüze boylu boyunca serilmiş toprağın göğsündeydin. Domur domur terleyen mor salkımlarda, üzüm bağlarında, bağ bozumlarındaydın. Bir rüzgâr esiyordu ve meyve ağaçlarından taç yapraklar düşüyordu. Bir meyvenin yeşil tomurcuğu başını gösteriyordu düşen çiçeklerin ardından. Çünkü sen oradaydın hâlâ ve düşmek öylesine güzeldi o zaman. Bir tohum toprağın karanlığına gömülürken ve vakti gelip çatladığında, bir ağaca yahut başağa dönüştüğünde bir tohum, sen oradaydın. Toprağı işleyen çiftçiyle sabanın arasındaki nasır tutan o el, senin elindi. Sürgünlüğümüzü, yurtsuzluğumuzu unutuyor ve dönüş yolunu aramayı bırakıyorduk çoğu zaman. Gün ışığında ölü ağaçlardan ve taşlardan yonttuğumuz sağlam evler yapıyorduk kendimize yeniden ve yeniden asırlardır. Ellerimizle ağaçların, ellerimizle taşların arasında senin ellerin işliyordu yine de; bize rağmen oradaydın. Evlerimiz bittiğinde, zırhlarımızı kuşanıyorduk yaralanmamak için; güneşte parlayan çelik zırhlarımızı. Birbirimizde kızıl yaralar açmak için savaşa yürüyorduk kılıçlarımızla sonra. Galip gelenlerin de mağlup

olanların da yanında yalnızca sen vardın savaş meydanlarından ayrılırken. Bütün günahların tohumunu içimizde taşıyorduk biz. Bakışlarımız, senin olduğun taraftan başka yöne kayıyordu çoğu zaman, yönümüzü şaşırıyorduk. Günah, en çok da bakışların yönünü şaşırmasıydı. Oysa sen, bakışlarımızın kaydığı o yerde de vardın. Sürünerek içine sığındığımız o kabuklarda, duvarlarına gölgelerimizin yansıdığı karanlık mağaralarda kendi ruhumuzun karanlığına gömülürken uçtuğumuzu sanıyorduk biz, düşüyoruz oysa. Düşüğümüz yerdeydin. Parçalanan avuçlarımızda, kanayan dizlerimizde, yüzümüzde gözyaşından geriye kalan tuzda, acının bir mengene gibi ezdiği yüreğimizde, görünen ve görünmeyen tüm yaralarımızdaydı ellerin. Yeryüzünün bütün sevinçlerinde ve bütün mutsuzluklarındaydın sen. Ey kusursuz hakikat! Ey şeylerin içindeki hiçbir vakit kirlenmeyecek olan o yüce saflık! Düşerken de yükselirken de bizimlesin sen, acımızda ve neşemizdesin. Senin ışığın, neşeden ama en çok da mutsuzluktan yol bularak sızar ruhumuza. Çünkü senin merhametin neşeden daha çok ıstırapta ve mutsuzlukta gösterir kendini. Simone Weil'in dediği gibi: "Tanrı'nın merhameti mutsuzlukta ışıldar; onun avunmaz acılığının ta dibinde, merkezinde..."¹

Kara badem gözleriyle, büyük çerçeveli gözlüğüyle, mermer gibi solgun yüzüyle, karışık kıvrıkcık siyah saçlarıyla, zayıf ve telaşlı elleriyle, bol kıyafetleriyle, topuksuz ayakkabılarıyla, uzun eteğiyle, koyu renk ceketleriyle etrafındakilere başka bir varlık âlemindeymiş gibi görünen, belki de bir yük gibi omuzlarında taşımayı istemediği için kendi güzelliğini bu şekilde gizlemek isteyen mistik kadın, en yakın dostunun tabiriyle "güzelliğin enkazı"; Simon Weil. O delici bakışlarını kendi üstünden çekip yeryüzünün güzelliğine çeviren, gözlemleyen, düşünen ve henüz üç yaşındayken bile kelime bilgisi ve anlatım gücüyle çevresindekileri şaşkınlığa uğratan deha. Ailesinin imkânlarına rağmen henüz küçücük yaştaayken bile lükse gösterdiği reddedici tavırla; otuz dört yıllık yaşamı boyunca yokluk içinde olanlarla,

¹ Simone Weil, *Tanrı'yı Beklerken*, Çev. Kenan Sarıalioğlu, Fol Kitap, Ankara: 2020, s. 170, 171.